

Опитування «Електронні комунікації в Україні та ЄС»

Методологія

Опитування «Електронні комунікації в Україні та ЄС» серед операторів та експертів телекомунікаційної сфери проведено в квітні-травні 2019 року в рамках проекту “Інтеграція України в Єдиний Цифровий ринок Європи: перетворення перешкод на вікна можливостей”. Проект реалізується міжнародною неурядовою організацією “Європейська Медіа Платформа” (мНУО ЄМП) за фінансової підтримки Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження» в рамках грантового компонента проекту «Громадська синергія» під егідою Української сторони Платформи громадянського суспільства Україна-ЄС.

Основною метою опитування є виявлення та підвищення загального рівня обізнаності експертного середовища та бізнесу щодо положень нових документів ЄС у сфері регулювання електронних комунікацій, а також оцінка позицій щодо можливих наслідків інтеграції України в Єдиний цифровий ринок ЄС та, зокрема, взаємного надання режиму внутрішнього ринку в секторі телекомунікаційних послуг.

Предметом опитування стали ухвалена 11 грудня 2018 року Директива (ЄС) 2018/1972 Європейського Парламенту та Ради про запровадження Європейського кодексу електронних комунікацій (ЕЕСС - European Electronic Communications Code)) та Регламент щодо BEREC з метою досягнення гармонізованої та спрощеної основи для регулювання електронних комунікаційних мереж, послуг електронних комунікацій, та пов'язаних з ними послуг на внутрішньому ринку ЄС. Зокрема, ставились питання щодо змісту, завдань і нововведень Європейського кодексу електронних комунікацій, та пріоритетів імплементації його положень в законодавство України.

Учасники опитування. Серед учасників опитування позиція бізнесу оцінювалась на основі відповідей представників “Великої четвірки” (В4) - ПрАТ “Київстар”, ПрАТ “ВФ Україна”, ТОВ “Лайфселл” та ПАТ “Укртелеком”, які разом забезпечують 97,5% мобільного зв'язку та більше 50% фіксованого Інтернету. Також в опитуванні взяли участь кілька дрібних та середніх провайдерів фіксованого інтернету, кілька профільних бізнес-асоціацій. Експертне середовище було представлене в основному громадськими організаціями та незалежними експертами. Серед 20 респондентів був приблизно рівний розподіл представників бізнесу та експертного середовища. В ході аналізу усі відповіді аналізувалися відносно цих двох категорій зацікавлених сторін.

Повнота охоплення. Опитування не претендує на повноту охоплення усіх стейкхолдерів, хоча є репрезентативним для В4. Воно також є індикативним першим етапом виявлення позицій зацікавлених сторін для започаткування повноцінного діалогу різних стейкхолдерів з органами державної влади та започаткування повноцінного майданчика для професійних обговорень окремих

дискусійних питань, пов'язаних з виконанням Угоди про асоціацію та інтеграцією до Єдиного цифрового ринку ЄС, що виявлені в ході опитування.

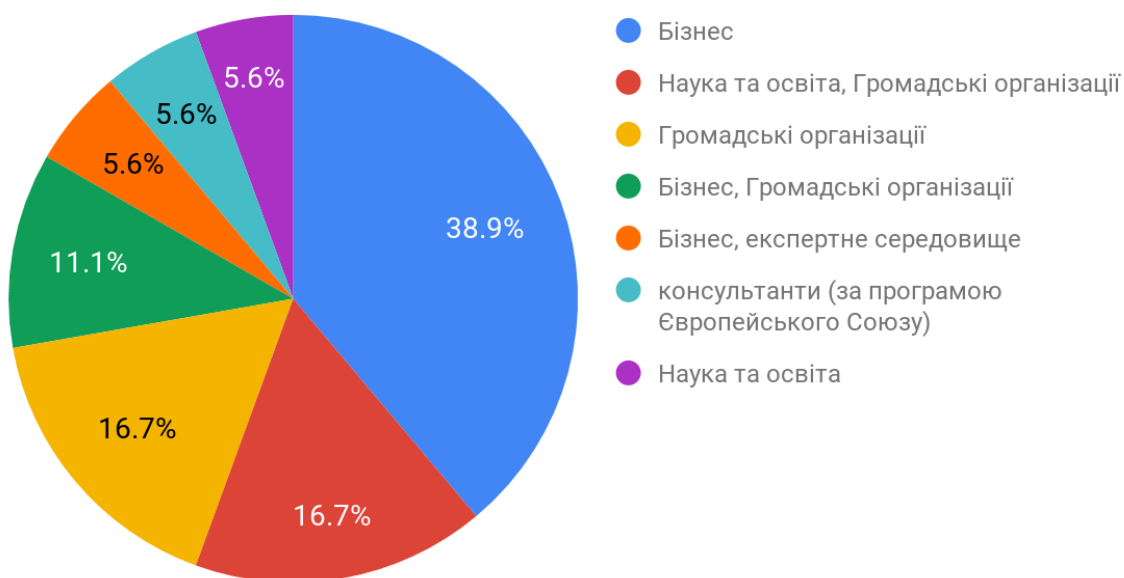
Шкали оцінювання. Для оціночних суджень застосовувалась 10-бальна шкала, де, 10 – максимально позитивна оцінка, 1 – негативна оцінка. Для визначення ступеню важливості окремих положень, завдань та нововведень застосовувалась 5-бальна шкала, де, 5 – найвищий ступінь важливості, 1 – найнижчий. У респондентів була можливість обрати не більше п'яти пріоритетів (розділів документу тощо).

Результати опитування були представлені під час відкритого круглого столу 7 червня 2019 року в приміщенні Дипломатичної академії України (з прямою відеотрансляцією через фейсбук-сторінку), на який були запрошені усі учасники опитування. В цьому заході взяли участь представники Урядового офісу з питань європейської та євроатлантичної інтеграції, Національної Комісії, що здійснює державне регулювання в сфері зв'язку та інформатизації, Міністерства закордонних справ, Державного агентства з питань електронного урядування України, найбільших мобільних операторів та Інтернет-провайдерів, експертів, Союзу споживачів України, громадських активістів.
<http://eump.org/round-table-2019-06-07-uk/>

Аналіз результатів опитування

«Електронні комунікації в Україні та ЄС» серед операторів та експертів телекомунікаційної сфери, проведено мНУО «Європейська Медіа Платформа» станом на червень 2019 року.

З якою з перерахованих категорій стейкхолдерів Ви себе асоціюєте



1. Обізнаність та оцінка впливу

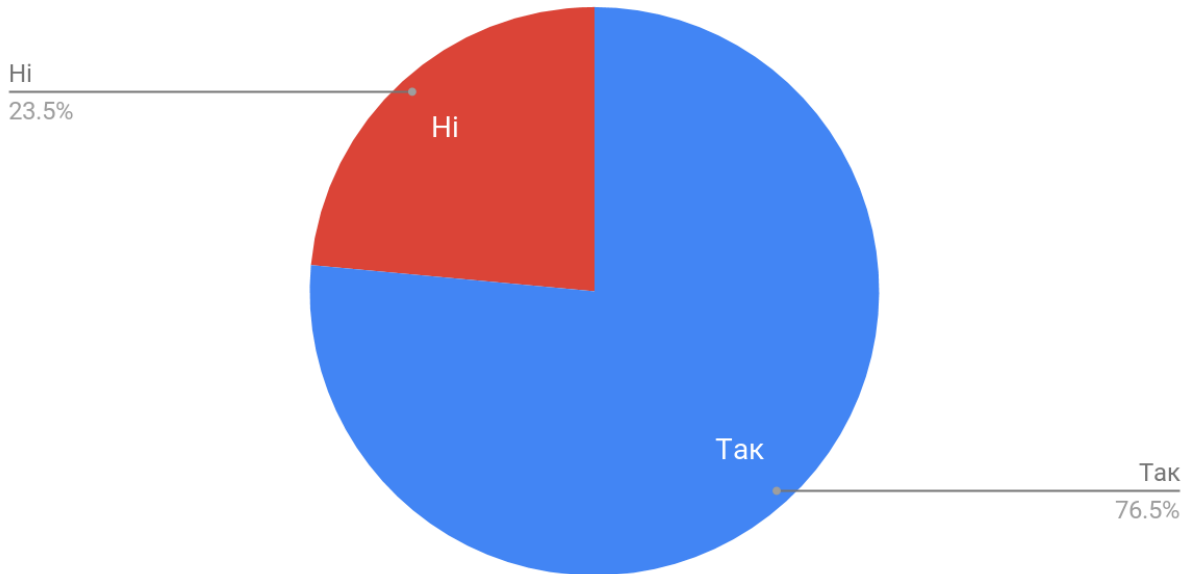
11 грудня 2018 року ухвалена Директива (ЄС) 2018/1972 Європейського Парламенту та Ради про запровадження Європейського кодексу електронних комунікацій (ЕЕСС) та Регламент щодо BEREC з метою досягнення гармонізованої та спрощеної основи для регулювання електронних комунікаційних мереж, послуг електронних комунікацій, та пов'язаних з ними послуг на внутрішньому ринку ЄС. Загальний рівень обізнаності експертного середовища щодо положень нових документів ЄС у сфері регулювання електронних комунікацій можна оцінити як середній.

Чи ознайомлені Ви з цими документами



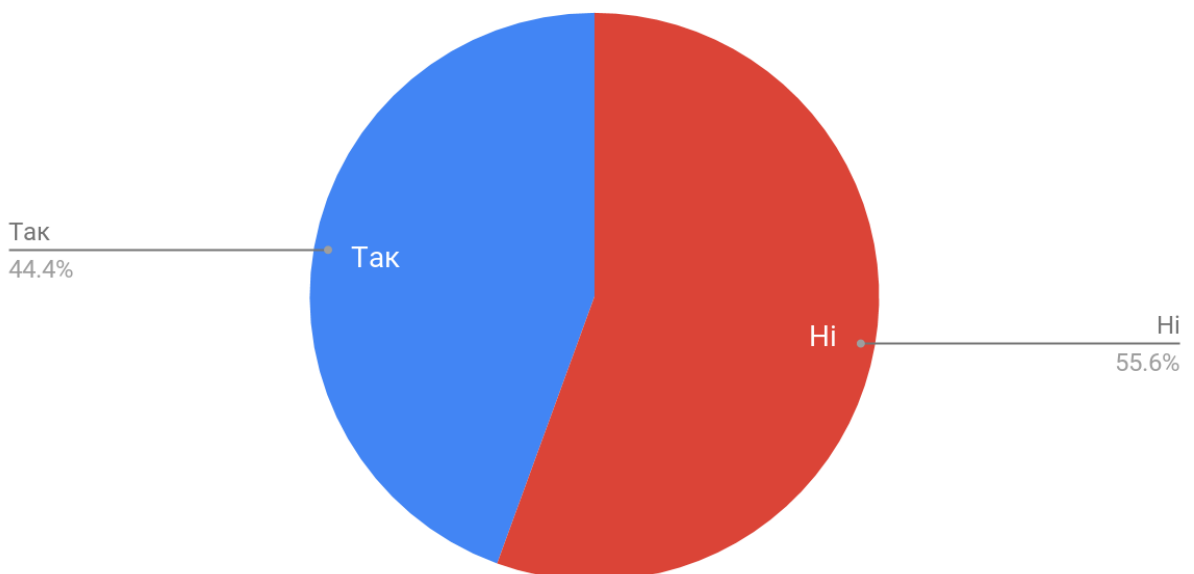
Опитування виявило, що переважна більшість учасників досліджували вплив інтеграції до Єдиного цифрового ринку ЄС на сферу своїх бізнесу/інтересів. Окремі представники бізнесу (мобільних операторів) написали про прямий вплив на діяльність компанії. Інші зазначали про вплив у сфері GDPR. Серед експертів були як застереження щодо серйозних ризиків, наприклад, відмови від української криптографії, замість взаємного визнання засобів електронної ідентифікації, так і більш оптимістичні позиції, щодо інтеграції України до ЄЦР, що забезпечить належний захист прав споживачів (користувачів), сприятиме створенню умов для інвестицій та розвитку інфраструктури.

Чи досліджували Ви вплив інтеграції до Єдиного цифрового ринку ЄС на сферу Вашого бізнеса/інтересів



Більше половини респондентів зазначили, що їм бракує у відкритому доступі інформаційно-аналітичних матеріалів щодо цифрового ринку ЄС та України. Серед наявних онлайн ресурсів вказували: <https://vaibit.org.ua/about>, [https://eur-lex.europa.eu/eump.org/ukraine-into-dsm/Handbook on ICT in Developing Countries: 5G Perspective \(pages related to Ukraine: 37-76\)](https://eur-lex.europa.eu/eump.org/ukraine-into-dsm/Handbook on ICT in Developing Countries: 5G Perspective (pages related to Ukraine: 37-76))

Чи зустрічали Ви у відкритому доступі такі інформаційно-аналітичні матеріали

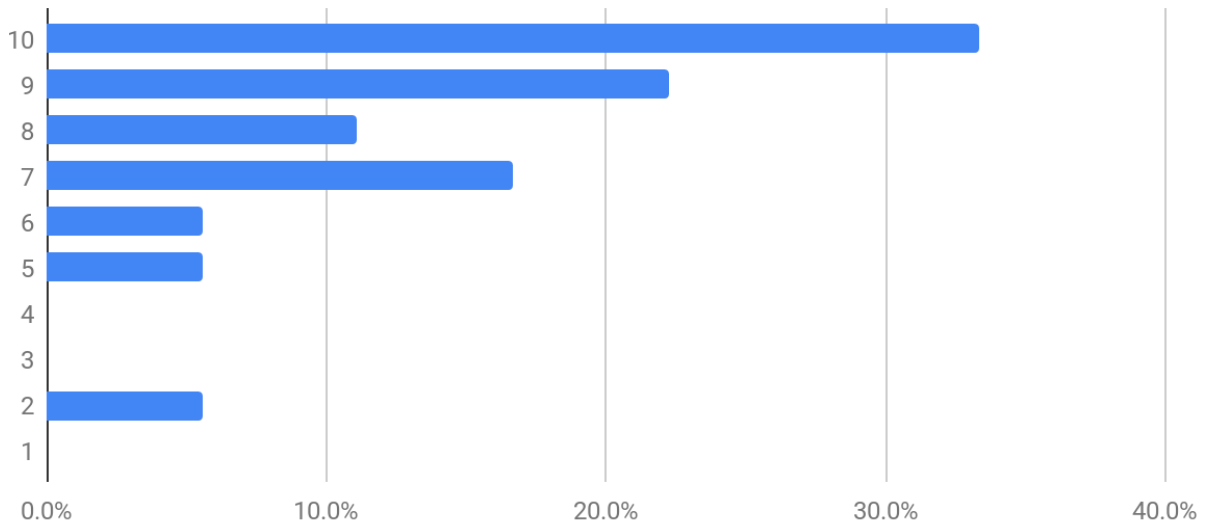


Більшість респондентів вважають, що інтеграція України до єдиного цифрового ринку піде на користь їх інтересам. При цьому представники операторів зв'язку мають значно

оптимістичніші оцінки ніж експертне середовище. Так, оцінок нижче 7 за 10 бальною шкалою серед операторів взагалі немає.

Чи відповідає інтеграція України до Єдиного Цифрового ринку ЄС інтересам Вашої організації

(10 – повністю відповідає, 1 – суперечить)



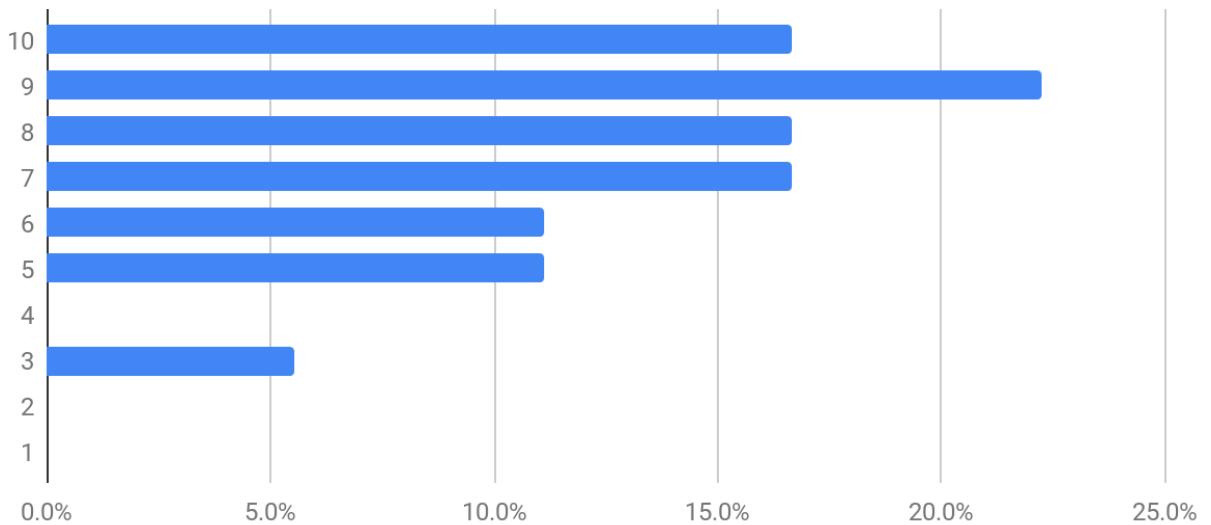
Оцінки від 7 до 10 балів займають 84 % з числа опитаних. Середній бал – 8.1. Середній бал по В4 – 8.0.

Так само більш позитивно ніж експертне середовище оцінюють оператори наслідки можливої інтеграції України в Єдиний цифровий ринок ЄС та, зокрема, взаємного надання режиму внутрішнього ринку в секторі телекомунікаційних послуг. Оператори пояснювали свою позицію тим, що імплементація європейських підходів покращить конкурентне середовище галузі, що призведе до пришвидшення темпів розвитку. Інтеграція України в єдиний цифровий ринок ЄС не можлива без імплементації європейських принципів регулювання галузі телекомунікацій. Така інтеграція призведе, на їх думку, як до полегшення надання цифрових послуг українськими компаніями на території ЄС, так і до створення перешкод у зв'язку з різними системами права, режиму оподаткування, приватності даних та антимонопольного регулювання.

Думки ж експертів розділилися. Деякі очікують позитивний вплив на розвиток конкуренції та нові можливості для українських компаній, зокрема це захист справ споживачів, захист справедливої конкуренції та інвестицій, гра за прозорими та зрозумілими правилами ринку, що є більш інституційно зрілим в ЄС. Інші вказують, що крім переваг для споживачів, які отримують законодавчі рамки за зразком ЄС і сильного регулятора телекомунікацій, є й певні загрози для місцевого бізнесу. Існують ризики для телекомунікаційних компаній, які можуть бути не готові до серйозної конкуренції. Можливі суттєві втрати для українського бізнесу, держбюджету та економіки в цілому через втрату позицій в деяких сегментах, як от розрахунки за термінацію МН-трафіку. Крім того, ще є ризики об'єднання сфер, що регулюються за різними принципами (телерадіомовлення – свобода слова, телекомунікації – чистий бізнес).

Як Ви оцінюєте наслідки можливої інтеграції України в Єдиний цифровий ринок ЄС

(10 – максимальне розширення можливостей, 1 – додаткові ризики для України)



В цілому респонденти оцінюють наслідки такої інтеграції як позитивні – 50 відсотків респондентів виставили у відповіді на це питання 10 та 9 балів, ще 26% – 8 або 7 балів. Середній бал – 7.56. Середній бал по В4 – 7.75.

2. Виклики (проблеми) та першочергові заходи щодо розвитку електронних комунікацій

Серед найважливіших викликів (проблем) щодо розвитку електронних комунікацій в Україні, які потребують негайного вирішення представники операторів в першу чергу виділили застарілість нормативної бази та принципів регулювання, необхідність покращення взаємодії влади з бізнесом та доступ до інфраструктури:

- Застарілість принципів регулювання, висока зарегульованість**, українське законодавство не відповідає сучасним світовим та європейським нормам, що встановлює регуляторні та нормативно-правові бар'єри. Є потреба прийняття оновленої законодавчої бази, зниження податкового навантаження, забезпечення технологічної нейтральності.
- Покращення взаємодії бізнесу з органами державної влади, механізми захисту ринку від надмірного втручання держави.
- Доступ віртуальних операторів мобільного зв'язку до інфраструктури мобільних операторів
- Доступність комунікацій та освіченість в комунікаціях

Першочергові заходи/механізми/інструменти реалізації державної політики, що рекомендуються оператори для вирішення зазначених проблем:

- Гармонізація законодавства з нормами законодавства ЄС. Виконання Угоди про асоціацію. Розділ Угоди щодо галузі телекомунікацій не виконується. Максимальне спрощення регуляторного поля. Відкритий діалог представників ринку та влади.
- Формування центрального органу виконавчої влади у сфері електронних комунікацій, створення більш ефективного регулятора відповідно принципів ЕЕСС. Дослідження ринку доступу.
- Налагодження інфраструктурних питань, доступність засобів комунікацій

В коментарях експертів можна виділити проблеми на трьох рівнях – державної політики, регулятора та доступу до послуг:

Проблеми на рівні державної політики

- гармонізація законодавства з ЄС (імплементация директив), компетентність, повільність схвалення законодавства
- Інституціональна та інфраструктурна (цифровий розрив) слабкість.
- Затвердження довгострокової державно-приватної стратегії цифрової трансформації, яка має та буде впроваджуватись системно організованими інституціями - незалежно від волі, інтересів та настрою наявних лідируючих політичних сил "при владі".

Першочергові заходи для їх вирішення, що рекомендуються:

- підвищення рівня експертизи при підготовці рішень, ширша інформаційна кампанія щодо ЄЦР, пояснення місця України в ньому та перспектив;
- широка дискусія серед всіх зацікавлених стейкхолдерів (з обов'язковістю врахування результатів цієї дискусії державними стейкхолдерами). З метою започаткування широкої дискусії за участі усіх стейкхолдерів, розробки стандартів діяльності у телекомунікаційній сфері пропонувався варіант створення саморегульованої організації (асоціації);
- розробка і широке обговорення політичних документів - білих і зелених книг, на базі яких будуть розроблені детальні дорожні карти, узгоджені усіма зацікавленими сторонами;
- ухвалення законопроект(ів) про електронні комунікації та радіочастотний ресурс (у відповідності до положень ЕЕСС), створення посади віце-прем'єра з питань інтеграції України до ЄЦР (з власним офісом та заступником міністра в кожному міністерстві), запровадження європейських стандартів збору статистики з питань інформаційного суспільства. Іншими пропозиціями були - створення Адміністрації зв'язку, а також, створення та посилення впливовості "Єдиної Цифрової Інституції", яка має стати майданчиком для обговорення, синхронізації планів та дій у впровадженні стратегії цифрової трансформації України.

Регуляторні проблеми.

- Потреби регулювання природних та комерційних монополій у сфері телекомунікаційних послуг
- Повна відсутність "регуляторних рамок" (за умов неконституційності НКРЗІ будь-яке її рішення може бути оскаржене), відсутність адекватної системи збору

статистичних показників (наприклад, щодо рівня проникнення Інтернету), неналежний захист прав споживачів.

- Необхідність створення дійсно незалежного регулятора телекомунікацій за зразком ЄС, визначення прозорих умов конкурсу на 5G, визначення і чіткий поділ повноважень інших регуляторів і органів, що стосуються сфери - ДСТСЗЗІ, Антимонопольний комітет, незалежний регулятор у сфері захисту персональних даних.

На цьому рівні експерти пропонували заходи з визначення порядку регулювання діяльності монополістів та вирішення проблеми 3/4G в діапазоні 900 МГц.

Проблеми доступу.

- Забезпечення широкого доступу усіх цільових груп і територій до швидкісного Інтернету.
- Надання електронних послуг з боку державних, місцевих і комунальних установ/підприємств

Для вирішення цих проблем пропонувався розвиток державно-приватного партнерства для збільшення інвестицій в Інфраструктуру швидкісного Інтернету. «Справжня» реалізація е-послуг, для початку запропоновано запровадити в соціальних службах, Пенсійному фонді, ЖКГ (для надання ВСІХ послуг без візитів в т.зв. "сервісні служби", та ще й з "документами за три роки").

Про успіх державної політики у сфері електронних комунікацій на думку учасників опитування будуть свідчити наступні результати:

- Гармонізація законодавства щодо вимог ЄС. Прийняття законів та підзаконних актів на виконання Угоди. Проте думки розділилися щодо доцільності ухвалення проекту ЗУ "Про електронні комунікації" №3549-1.
- Створення дієвого регулятора. У відповідності до принципів ЕЕСС сфера електронних комунікацій потребує зваженого і розумного, економічно та інституціонально незалежного регулятора, чий дії будуть направлені на прискорення розвитку галузі електронних комунікацій та будуть передбачуваними та зрозумілими як для учасників ринку електронних комунікацій, так і для споживачів та інших регуляторів.
- Регуляторні зобов'язання щодо надання доступу до інфраструктури. Створення саморегульованих організацій з розробки стандартів. Належна якість надання послуг за прозорими цінами кінцевим споживачам.
- Високий відсоток охоплення населення, яке має доступ до швидкісного Інтернету. Хоча б 90-відсоткове проникнення Інтернету (проти 45-66 - за різними оцінками - зараз). Довгостроково - використання широкосмугового доступу та 5G у програмах цифрової трансформації організацій та підприємств - з впровадженням Big Data, Internet of Things, Smart Cities, телемедицини і т. ін.

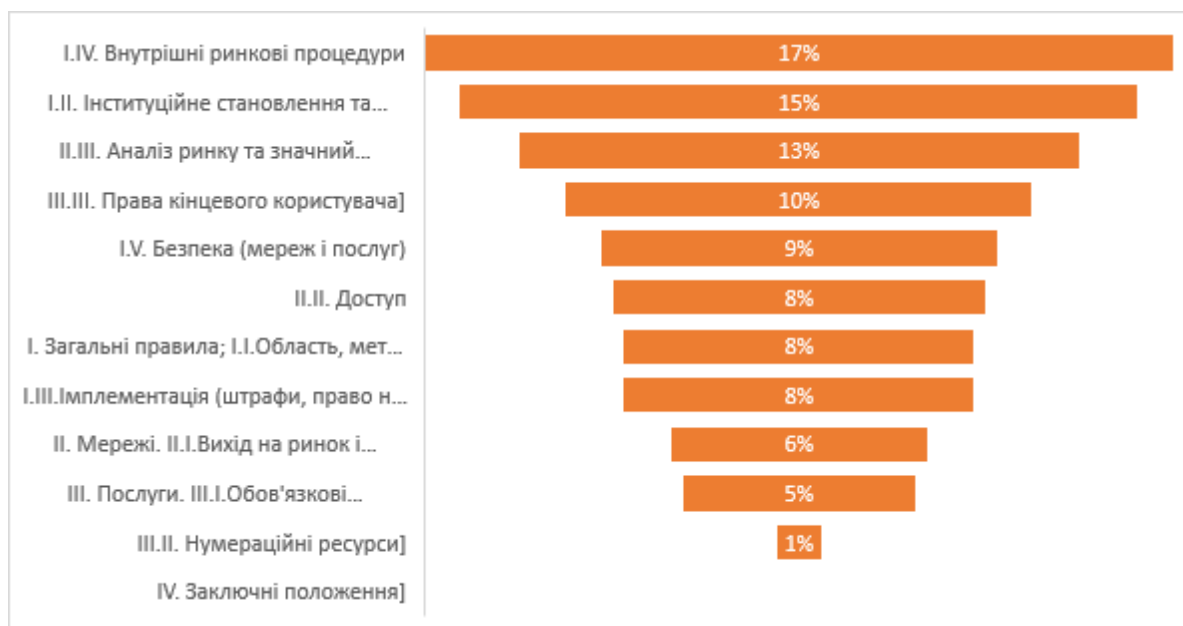
3. Зміст і завдання Європейського кодексу електронних комунікацій, та імплементації його положень в законодавство України.

Найбільш цікавими і пріоритетними серед розділів Європейського кодексу електронних комунікацій (Див. Додаток 1) для операторів виявилися розділи, що пов'язані з розвитком ринку: I.IV. Внутрішні ринкові процедури, II.II. Доступ, II.III. Аналіз ринку та значний ринковий вплив, II. Мережі, II.I. Вихід на ринок і розробка.

Для експертного середовища пріоритетними були інші розділи: I.II. Інституційне становлення та управління, III.III. Права кінцевого користувача, I.V. Безпека (мереж і послуг) та I. Загальні правила; I.I. Область, мета та завдання; Визначення.

Приблизно однакове посереднє зацікавлення як операторів так і експертів виявилось до розділів I.III. Імплементация (штрафи, право на оскарження) та III. Послуги. III.I. Обов'язкові універсальні послуги.

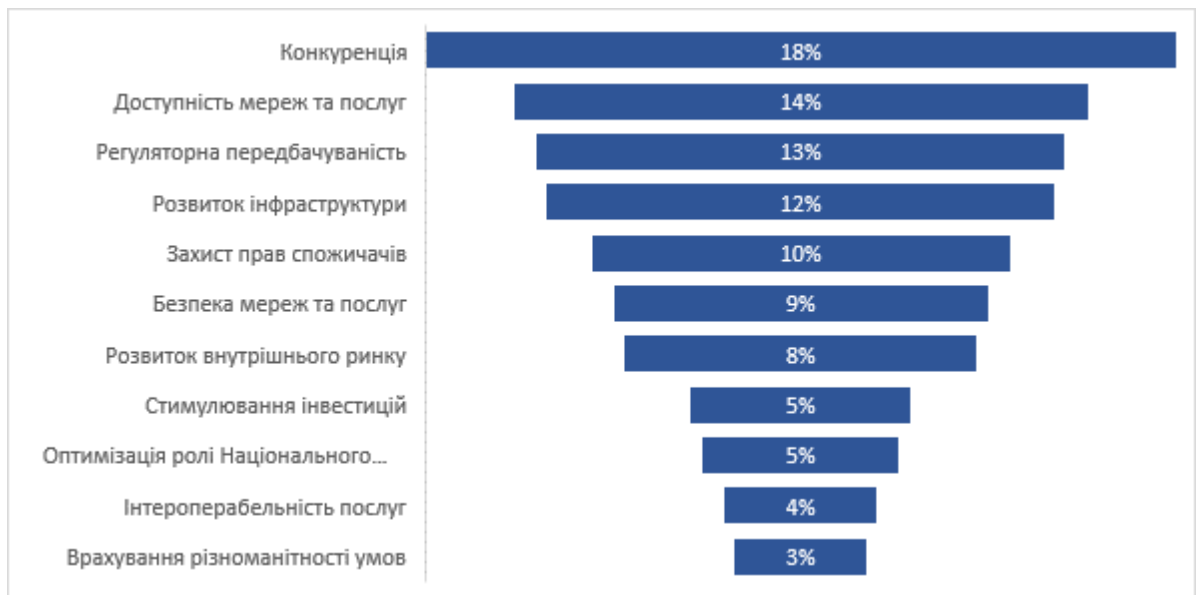
Загальний розподіл ваги розділів для усіх учасників опитування показано на малюнку нижче.



Серед завдань, що має вирішити впровадження внутрішнього ринку електронних комунікаційних мереж та послуг ЄС на основі Європейського кодексу електронних комунікацій, для України на думку операторів зв'язку є чесна конкуренція, регуляторна передбачуваність, розвиток інфраструктури та розвиток внутрішнього ринку.

Для експертів: захист прав споживачів, чесна конкуренція, розвиток інфраструктури, доступність мереж та послуг, безпека мереж та послуг.

Отже спільним для усіх завданням є забезпечення чесної конкуренції та розвиток інфраструктури. Окремими пріоритетними завданнями для операторів є регуляторна передбачуваність та розвиток внутрішнього ринку. В той час як для експертів - захист прав споживачів, Доступність та безпека мереж та послуг



Серед нововведень Європейського кодексу електронних комунікацій, що мають першочергове значення для відображення в національному законодавстві представники операторів зв'язку обрали: Посилення незалежності та компетенцій НРО (з розширеним мандатом для BEREC), Управління спектром, Регулювання доступу. Експерти також обрали Регулювання доступу, але разом з Захистом прав споживачів. Нові визначення термінів мають однаковий посередній пріоритет для обох категорій.



Отже загалом у контексті законодавства опитаних респондентів хвилює регулювання доступу до інфраструктури, включаючи радіочастоти. На друге місце в рейтингу також виходить посилення законодавства в сфері захисту прав споживачів. Третім за важливістю блоком можна виділити збільшення незалежності та компетенцій Національного регулятора.

Висновки та рекомендації

за результатами аналізу опитування «Електронні комунікації в Україні та ЄС» серед операторів та експертів телекомунікаційної сфери, що проведено мНУО «Європейська Медіа Платформа» станом на кінець травня 2019 року.

11 грудня 2018 року ухвалена Директива (ЄС) 2018/1972 Європейського Парламенту та Ради про запровадження Європейського кодексу електронних комунікацій та Регламент щодо BEREC з метою досягнення гармонізованої та спрощеної основи для регулювання електронних комунікаційних мереж, послуг електронних комунікацій, та пов'язаних з ними послуг на внутрішньому ринку ЄС. Загальний рівень обізнаності експертного середовища щодо положень нових документів ЄС у сфері регулювання електронних комунікацій можна оцінити як середній.

Найбільш цікавими і пріоритетними серед розділів Європейського кодексу електронних комунікацій, за результатами опитування, для операторів зв'язку виявилися розділи **пов'язані з розвитком ринку**: Внутрішні ринкові процедури, Доступ, Аналіз ринку та значний ринковий вплив, Мережі. Вихід на ринок і розробка. Для експертного середовища пріоритетними були інші розділи, пов'язані з **правами кінцевого споживача та безпекою, загальними правилами та управлінням**, а саме: Інституційне становлення та управління; Права кінцевого користувача; Безпека (мереж і послуг); Загальні правила: область, мета та завдання, визначення термінів. Приблизно однакове посереднє зацікавлення як операторів так і експертів виявилось до розділів Імплементация (штрафи, право на оскарження) та Послуги.

Спільним для усіх завданням, що має вирішити впровадження внутрішнього ринку електронних комунікаційних мереж та послуг ЄС, на основі Європейського кодексу електронних комунікацій, для України виявилось **забезпечення чесної конкуренції та розвиток інфраструктури**. Окремими пріоритетними завданнями для операторів є **Регуляторна передбачуваність та Розвиток внутрішнього ринку**. В той час як для експертів - **Захист прав споживачів, Доступність та безпека мереж та послуг**.

Серед нововведень Європейського кодексу електронних комунікацій, що мають першочергове значення для відображення в національному законодавстві представники операторів зв'язку обрали: **Посилення незалежності та компетенцій НРО (з розширеним мандатом для BEREC), Управління спектром, Регулювання доступу**. Експерти також обрали Регулювання доступу, але разом з **Захистом прав споживачів**. **Нові визначення термінів** мають однаковий посередній пріоритет для обох категорій.

На основі опитування можна зробити висновок, що інтеграція України до ЄЦР ЄС матиме значний вплив на телекомунікаційну сферу країни, оскільки забезпечить належний захист прав споживачів (користувачів), справедливу конкуренцію і прозорі правила гри, сприятиме створенню умов для інвестицій та розвитку інфраструктури. Але необхідно провести аналіз ризиків для різних категорій стейкхолдерів, дослідити можливий вплив на внутрішній ринок (наприклад, втрату позицій в деяких сегментах внаслідок неготовності до конкуренції). Існують серйозні ризики для дрібних телекомунікаційних компаній, які можуть бути не готові до серйозної конкуренції.

Можливі суттєві втрати для українського бізнесу, держбюджету та економіки в цілому через втрату позицій в деяких сегментах

Більшість респондентів вважають, що інтеграція України до єдиного цифрового ринку піде на користь їх інтересам. При цьому представники операторів зв'язку мають значно оптимістичніші оцінки ніж експертне середовище, в тому числі щодо наслідків **взаємного надання режиму внутрішнього ринку в секторі телекомунікаційних послуг**. Оператори пояснювали свою позицію тим, що імплементація європейських принципів регулювання галузі телекомунікацій покращить конкурентне середовище галузі, призведе до полегшення надання цифрових послуг українськими компаніями на території ЄС. Вказувались і перешкоди у зв'язку з різними системами права, режиму оподаткування, приватності даних та антимонопольного регулювання.

Серед найважливіших викликів (проблем) щодо розвитку електронних комунікацій в Україні, які потребують негайного вирішення представники операторів в першу чергу виділили застарілість нормативної бази та принципів регулювання, необхідність покращення взаємодії влади з бізнесом та доступ до інфраструктури. Для їх вирішення вони пропонують **гармонізувати законодавство з нормами законодавства ЄС, зокрема, в рамках зобов'язань Угоди про асоціацію. З іншого боку є побажання максимального спрощення регуляторного поля. Також вказується необхідність дослідження ринку телекомунікацій відповідним уповноваженим державним регулятором і посилення спроможності самого регулятора.**

В коментарях експертів можна виділити проблеми на трьох рівнях – **державної політики, регулятора та доступу до послуг. На рівні державної політики** вказується виклик подолання інституціональної та інфраструктурної слабкості. Для чого рекомендується затвердження довгострокової державно-приватної стратегії цифрової трансформації з метою інтеграції в Єдиний цифровий ринок ЄС, розробка і широке обговорення політичних документів - білих і зелених книг, на базі яких будуть розроблені детальні дорожні карти, узгоджені усіма зацікавленими сторонами, і, зрештою, ухвалений законопроект(и) про електронні комунікації та радіочастотний ресурс (у відповідності до положень ЕЕСС). Розробка стратегічних документів потребує запровадження європейських стандартів збору статистики з питань інформаційного суспільства. Це потребує широкої дискусії серед всіх зацікавлених стейкхолдерів та посилення впливовості "Єдиної Цифрової Інституції", яка має стати майданчиком для обговорення, синхронізації планів та дій у впровадженні стратегії цифрової трансформації України. Як варіанти, називалися створення Адміністрації зв'язку, створення посади віце-прем'єра з питань інтеграції України до ЄЦР (з власним офісом та заступниками міністра в кожному міністерстві). З метою широкої дискусії усіх стейкхолдерів, розробки стандартів діяльності у телекомунікаційній сфері пропонувався варіант створення саморегульованої організації (асоціації).

На рівні регулятора вказується необхідність застосування принципів і стандартів ЄС до роботи регулятора, визначення порядку регулювання діяльності монополістів, визначення прозорих умов конкурсу на 5G, визначення і чіткий поділ повноважень інших регуляторів і органів, що дотичні до сфери - ДССЗЗІ, Антимонопольний комітет, незалежний регулятор у сфері захисту персональних даних. Для вирішення **проблем доступу** пропонувався розвиток державно-приватного партнерства для збільшення інвестицій в Інфраструктуру швидкісного Інтернету.

Основними результатами, що свідчитимуть про успіх державної політики у сфері електронних комунікацій на думку учасників опитування буде гармонізація законодавства щодо вимог ЄС, Створення дієвого регулятора та саморегульованих організацій, належна якість послуг та високе проникнення Інтернету.

В подальшому при організації процесів консультацій зі стейкхолдерами, проведенні аналітичної та законотворчої роботи слід враховувати результати цього опитування і розділяти питання пов'язані з розвитком ринку, та інші питання, пов'язані з правами кінцевого споживача та безпекою, загальними правилами та управлінням. До обговорення перших слід залучати більш структуровані категорії учасників ринку (наприклад великий, середній і малий бізнес; мобільні і телеком-оператори, тощо). Спільними для них завданнями, що можуть об'єднувати різні інтереси, буде **регуляторна передбачуваність та розвиток внутрішнього ринку**. По інших питанням слід залучати експертів та організації, що спеціалізуються в конкретних зазначених сферах. Завдання, що вони повинні тримати в фокусі – це **захист прав споживачів, доступність та безпека мереж і послуг**. Спільні завдання з забезпечення чесної конкуренції та розвитку інфраструктури повинні в першу чергу опрацьовуватись органами державної влади.

При цьому слід взяти до уваги результати опитування щодо **необхідності узгодження нових визначень термінів** та широкого обговорення важливих нововведень Європейського кодексу електронних комунікацій щодо посилення незалежності та компетенцій НРО (з розширеним мандатом для BEREC), управління спектром, регулювання доступу, та захисту прав споживачів.

Додаток 1

Короткий зміст Розділів Європейського Кодексу з електронних комунікацій

Розділ 1 «Загальні правила» Кодексу встановлює основи з регулювання електронних мереж, таких як мобільний зв'язок та послуги Інтернету. Має на меті впровадження єдиних стандартів зв'язку ЄС, стимулюючи свободу підприємництва операторів країн членів.

Встановлює загальні визначення, терміни та поняття що застосовуються у країнах використання кодексу, що дозволяє однозначно трактувати ті чи інші процеси та договірні поняття в рамках союзу та окремих країнах.

Ці терміни та поняття стосуються стандартів зв'язку, безпеки, перспективних технологій, обробки персональних даних користувачів, розподілення радіохвильових частот, забезпечення доступу до загальнонаціональних мереж для учасників ринку, роумінгу, принципів визначення та перенесення телефонних номерів та інше.

Розділ 1.1 «Область, мета та завдання; Визначення» Кодексу визначає основні перспективні завдання та цілі, що переслідують органи ЄС, прийняттям даного документу. Ці цілі стосуються стандартизації діяльності національних регуляторних органів, сприяння рівного безперешкодного доступу громадян до швидкісних мереж доступу до послуг зв'язку та Інтернет.

Також розділ визначає конкуренцію операторів як важливий фактор розвитку високошвидкісних мереж та справедливих цін на послуги зв'язку, сприяння інвестиціям та інноваціям у цій сфері.

Одна з головних цілей згідно розділу – уніфікація та стандартизація роботи національних регуляторних органів у сфері зв'язку.

Важливе місце приділяється цілям рівного доступу операторів зв'язку до радіочастот на усій території Союзу.

Розділ 1.2 «Інституційне становлення та управління» Кодексу конкретизує загальноєвропейські засади діяльності регуляторів у сфері зв'язку та швидкісних комунікацій, їх повноваження та обов'язкові функції. Наприклад, регулювати навантаження на мережі, забезпечувати переніс номерів між операторами в інтересах споживачів, стандарти діяльності та незалежності від інших органів влади та гравців ринку.

Також важливо, що розділ визначає принципи формування регуляторів, кадрових призначень, основні повноваження, стандарти прозорості діяльності та оприлюднення звітності.

Важливе місце приділяється взаємодії національних регуляторів країн-членів, обміну інформацією щодо гравців ринку, принципам авторизації національних операторів зв'язку на ринках інших країн-членів ЄС.

Визначається стандартний перелік прав операторів зв'язку, що авторизовані на інших ринках країн союзу.

Розділ 1.3. «Імплементация (штрафи, право на оскарження)» – цей розділ визначає розмір штрафів за виявлені регуляторами порушення, та право на оскарження цих штрафів зі сторони гравців ринку.

При цьому країни – члени самостійно визначають покарання та штрафи за порушення положень Кодексу та директив, що лежать в його основі.

Важливими причинами до штрафів та санкцій є порушення принципів авторизації та погодження присутності на конкретному ринку операторів зв'язку (принципів нумерації телефонів, користування радіочастотним спектром, керуванням навантаження на мережу, а також ненадання інформації по відповідним питанням державним регуляторам. Якщо спроби отримання інформації, що потребує регулятор у рамках своїх повноважень, можливе призупинення діяльності відповідного гравця ринку.

В свою чергу, держава та орган-регулятор національного ринку зобов'язані забезпечити гравцям справедливе право на оскарження

Розділ 1.4 «Внутрішні ринкові процедури» - В основному визначають втілення заходів та загально ринкових проектів в галузі зв'язку та мережевої інфраструктури, з урахуванням взаємодії з наднаціональною Комісією Берек. Важливою частиною є розробка рекомендованих стандартів та специфікацій для національних ринків європейським наднаціональним органом Берек.

Розділ 1.5 «Безпека (мереж і послуг)» - Визначає основні засади безпеки зв'язку та комунікацій, принципи та достатність витрат на безпеку операторами зв'язку. Ці принципи базуються на відповідних регламентах ЕС, та діях наглядового органу – Європейського агентства з мережевої та інформаційної безпеки («ENISA»), що сприяє уніфікації стандартів безпеки ЕС з метою запобігання ризиків у цій сфері. Держави члени повинні забезпечити агентству можливість видання інструкцій щодо безпеки зв'язку, обов'язкових до виконання усіма учасниками.

Розділ 2.1 «Мережі. Вихід на ринок та розробка». Розділ присвячений доступу гравців ринку до інфраструктури розгортання мереж, такі як земля, будівлі та споруди, та інші інфраструктурні об'єкти. Велика увага приділена справедливому розподілу між гравцями радіочастотного спектру, особливостям переходу до 5g.

Також передбачені принципи дотування доступу до широкополосних мереж для малозаселених регіонів, отримання базових послуг зв'язку малозабезпеченими верствами населення. Детально розглянуті особливості спільного використання операторами зв'язку мереж, інфраструктурних об'єктів, порядок надання дозволів, та прав на аренду діапазонів радіочастотних спектрів.

Розділ 2.2. «Доступ» Цей розділ цілком присвячений запобіганню монополізації ринків зв'язку, в тому числі шляхом накопичення інфраструктури та клієнтської бази. Але, при цьому, також запобігає і викривленню природньої конкуренції. Визначені також принципи співробітництва гравців ринку в сфері доступу до інфраструктури, мереж та ресурсів одне одного для запобігання дублювання обладнання та з метою здешевлення послуг для кінцевого споживача. В окремих випадках національні регулятори мають право накладати

на гравців ринку зобов'язання щодо такого співробітництва з метою покращення послуг для споживачів.

Розділ 2.3. «Аналіз ринку та значний ринковий вплив» Розділ присвячений принципам та процедурам, за якими національні регулятори та наднаціональні органи повинні досліджувати ринки та визначати гравців із значним впливом, як на національних ринках, так і цілком в межах Союзу.

Розділ 3 «Послуги» Присвячений послугами широкополосного зв'язку, зокрема

Розділ 3.1. «Обов'язкові універсальні послуги» - Правилам та принципам надання послуг голосово зв'язку та широкополосного Інтернету з рівним доступом для всього населення Союзу, за доступними цінами та належної якості. Навіть у випадках, коли надання таких послуг на певних територіях комерційно не вигідно, регулятори покладають на гравців ринку зобов'язання з надання таких послуг.

Розділ 3.2. «Нумераційні ресурси» В цьому розділі йдеться про складання національних планів нумерації, принципів надання пула номерів гравцям ринку зв'язку національними регуляторами, забезпечення достатності нумераційного ресурсу в рамках ЕС та окремих країн.

Розділ 3.3. Права кінцевого користувача. Розділ цілком присвячений захисту прав користувача, послуг зв'язку таким як недискримінація, інклюзивність, та інші. Не допускається в процесі надання послуг порушення будь яких прав та свобод, визначених Хартією основних прав ЕС.

Також приділяється пильна увага правилам оформлення договорів на послуги зв'язку, їх прозорості та зрозумілості для кінцевого споживача. Визначаються права споживача на захист особистих персональних даних.

Визначаються основні засади вирішення спорів та призначення компенсацій, у випадку перерв у наданні послуг, або ненадання послуги.

Також у розділі описані принципи роботи систем загального оповіщення в разі стихійних лих та інших соціально небезпечних ситуацій.

У Розділі 4 «Заключні положення» йдеться про розподіл повноважень між Європейською комісією, Берек, комісією з безпеки, національними регуляторами та іншими причетними регулюючими організаціями (такі як комітети Єврокомісії з окремих питань). Приділена увага прозорості роботи таких органів, принципам обміну інформацією та публікуванню звітів.

Також описується моніторинг діяльності уповноважених регуляторів, та принципи перегляду положень як самого Кодексу.

Визначається, що держави-члени, що приєднуються до цього кодексу, приводять у відповідність національне законодавство та регуляторні правила, та вводять у повному об'ємі в дію засади Кодексу до 21 грудня 2020 року.